

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5507]-EXT-1

M.A. (Part I) EXAMINATION, 2019

(For External)

SOCIOLOGY

(SC-1 : Classical Sociological Tradition and

SC-04 : Methodology of Social Research)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (a) Write an essay on 'Emergence of Sociology'.
 - (b) Examine Marx's theory of alienation.

- 2.** Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (a) Explain Durkheim's theory of Religion.
 - (b) Discuss the Weberian theory of Social Action.

- 3.** Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (a) Explain the main arguments of Feminist critique on Positivism.
 - (b) Elucidate on Phenomenology.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
(a) Discuss on Participatory Action Research.
(b) Examine ethnography as a qualitative research strategy.
5. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
(a) Dialectic Materialism
(b) Ethics in Social Research
(c) Types of Authority
(d) Triangulation
(e) Limitations of Classical theory with reference to Gender
(f) Unstructured Interview.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील गुण प्रश्नाचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]
(अ) समाजशास्त्राचा उदय यावर निबंध लिहा.
(ब) मार्क्स यांच्या 'परात्मता' सिद्धांताचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]
(अ) दुर्खेम यांचा धर्माचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
(ब) वेबर यांच्या 'सामाजिक क्रिया' सिद्धांतावर चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]
(अ) प्रत्यक्षवादावरील स्त्रीवादी टीकेतील मुख्य मुद्दे स्पष्ट करा.
(ब) प्रघटनाशास्त्र विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]
(अ) सहभागी कृती संशोधन पद्धतीवर चर्चा करा.
(ब) गुणात्मक संशोधनातील पद्धत म्हणून लोकालेख पद्धतीचे परीक्षण करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा : [20]
(अ) ऐतिहासिक भौतिकवाद
(ब) सामाजिक संशोधनातील निती तत्वे
(क) अधिकाराचे प्रकार
(ड) त्रिकोणमिती/त्रिकोणीय पद्धती
(इ) लिंगभावाच्या संदर्भातील अभिजात समाजशास्त्रीय परंपरेतील मर्यादा
(फ) असंरचित मुलाखत.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-EXT-10

M.A. (Part-II) EXAMINATION, 2019

(For External)

SOCIOLOGY

SO-10 : Sociology of Disaster and Disaster Management

and

SO-14 : Human Rights and Social Justice

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 5) All questions are compulsory.
- 6) Figures to the right indicate full marks.

Q 1) Answer any one of the following within 500 words [20]

- a) Define disaster and discuss any two sociological perspectives to disaster management.
- b) Discuss the role of civil society in disaster management.

Q 2) Answer any one of the following within 500 words [20]

- a) Define human rights and explain the characteristics of human rights.
- b) Discuss the relevance of human rights in today's globalized society.

Q 3) Answer any one of the following within 500 words [20]

- a) Define disaster management and discuss the need of disaster management.
- b) Explain causes and consequences of man-made disasters with suitable examples.

Q 4) Answer any one of the following within 500 words [20]

- a) Explain the liberal theory of human rights.
- b) Explain the constitutional rights of tribes.

P.T.O.

Q 5) Write short notes on any four of the following within 100 words each

[20]

- a) Nature of disaster
- b) Post-disaster relief and rehabilitation
- c) Epidemics as a natural disaster
- d) Universal Declaration of Human Rights (UDHR)
- e) Any two human rights movements
- f) Right to information and social justice

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास

एकूण गुण: 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (20)

- अ) आपत्तीची संकल्पना लिहा आणि आपत्ती व्यवस्थापनाच्या कोणत्याही दोन समाजशास्त्रीय दृष्टिकोणांवर चर्चा करा .
- ब) आपत्ती व्यवस्थापनातील नागरी समाजाच्या भूमीकेवर चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (20)

- अ) मानवी हक्काची संकल्पना लिहा आणि मानवी हक्काचे वैशिष्ट्य स्पष्ट करा .
- ब) सध्याच्या जागतिक समाजामध्ये मानवी हक्काच्या महत्वावर चर्चा करा .

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (20)

- अ) आपत्ती व्यवस्थापन संकल्पना लिहा आणि आपत्ती व्यवस्थापनाच्या आवश्यकतेवर चर्चा करा .
- ब) मानवनिर्मित आपत्तीच्या कारणांना आणि परिणामांना योग्य उदाहरण देउन विशद करा .

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (20)

- अ) मानवी हक्काच्या उदारमतवादी सिध्दांताला स्पष्ट करा.
- ब) आदिवासींच्या संविधानात्मक अधिकारांना विशद करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा.

(20)

- अ) आपत्तीचे स्वरूप
- ब) आपत्तीनंतरची मदत आणि पुनर्वसन
- क) साथीचे रोग – एक नैसर्गिक आपत्ती
- ड) मानवी हक्काचा जागतिक जाहीरनामा
- इ) कोणत्याही दोन मानवी हक्क चळवळी
- फ) माहितीचा अधिकार आणि सामाजिक न्याय

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[5507]-EXT-11

M.A. (Part-II) EXAMINATION, 2019
SOCIOLOGY
(For External)
(SO-12 : Environment and Society and
SO-05 : Ethnicity in India)
(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer anyone of the following within 500 words. [20]

- a) Debates on GM (genetically modified) seeds and food.
- b) Elaborate problems of environmental Pollution.

Q2) Answer anyone of the following within 500 words. [20]

- a) Debate on unequal access of natural resources in India.
- b) Explain Gandhian approaches on environment

Q3) Answer anyone of the following within 500 words. [20]

- a) Explain emergence of Nations, Nationalism and Nation-State in Western countries.
- b) Is India a nation? Explain challenges of nation building in India

Q4) Answer anyone of the following within 500 words. [20]

- a) Debate on the Crisis of secularism in India.
- b) Describe processes of ethnicization.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four within 100 words each.

[20]

- a) Deep ecology
- b) Climate change
- c) Ecofeminism
- d) Multiculturalism
- e) Concept of Nationalism
- f) Concept of pluralism

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (20)

अ) जनुकिय पध्दतीने तयार केलेल्या बियाण्यावर आणि अन्नधान्यावर चर्चा करा.

ब) पर्यावरण प्रदुषणाच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (20)

अ) भारतातील नैसर्गिक स्रोतांच्या असमान वाटपावरती चर्चा करा .

ब) पर्यावरणविषयक गांधींच्या दृष्टिकोणाचे विश्लेषण लिहा .

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (20)

अ) पश्चिमेतील देशांमध्ये राष्ट्र, राष्ट्रवाद आणि राष्ट्र- राज्याच्या उगमाचे विश्लेषण करा .

ब) भारत राष्ट्र आहे का ? भारताच्या राष्ट्र बांधणीपुढील आव्हाने स्पष्ट करा .

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (20)

अ) भारताच्या धर्मनिरपनिरपेक्षतेतील आरिष्टांवर चर्चा करा.

ब) वाशिकिकरणाच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (20)

अ) खोल पर्यावरण शास्त्र (Deep Ecology)

ब) हवामानातील बदल (Climate Change)

क) पर्यावरणीय स्त्रीवाद

ड) बहुसांस्कृतिक वाद

इ) राष्ट्रवादाची संकल्पना

फ) बहु विविधतावादाची संकल्पना

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[5507]-EXT-12

**M.A. (Part-II) EXAMINATION, 2019
(For External)
SOCIOLOGY
(Optional Paper)
(SO-12 : Urban Sociology
and
(SO-16 : Sociology of Crime)
(2013 PATTERN)**

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Answer any one of the following within 500 words. (20)

- Examine David Harvey's contribution to urban sociology.
- Discuss the rising trend in urban migration in the context of globalization.

Q.2 Answer any one of the following within 500 words. (20)

- Explain major principles of traditional theories of urban sociology.
- Discuss urban environmental problems with reference to transport and pollution.

Q.3 Answer any one of the following within 500 words. (20)

- Discuss historical changes in the conception of crime and explain characteristics of crime.
- Critically examine the organic deficiency theory of crime.

Q.4 Answer any one of the following within 500 words. (20)

- Evaluate the concept of white collar crime and its causes in the present context.
- Discuss prison reforms in India with reference to Tihar model.

Q.5 Write short notes on any four within 100 words each. (20)

- Suburbanization
- Gendered segregation of urban space
- State and urban governance
- Victimological perspective to crime
- Domestic violence
- Significance of correction

P.T.O.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र. १ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा. (२०)
१. डेविड हार्वे यांनी नागरी समाजशास्त्राला दिलेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.
 २. जागतिकीकरणाच्या संदर्भात नागरी स्थलांतराच्या वाढत्या कलाची चर्चा करा.
- प्र. २ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा. (२०)
१. नागरी समाजशास्त्राच्या पारंपरिक सिद्धांतांची प्रमुख तत्वे स्पष्ट करा.
 २. वाहतूक आणि प्रदूषण यांच्या संदर्भात नागरी पर्यावरणाच्या समस्यांची चर्चा करा.
- प्र. ३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा. (२०)
१. गुन्हाच्या संकल्पनीकरणातील ऐतिहासिक बदलांची चर्चा करा आणि गुन्हाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 २. गुन्हाच्या जैविक न्यूनता (organic deficiency) सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- प्र. ४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा. (२०)
१. पांढरपेशा गुन्हाच्या संकल्पनेचे परीक्षण करा आणि वर्तमान संदर्भात त्याची कारणे विशद करा.
 २. तिहार प्रारूपाचा संदर्भ घेऊन भारतातील तुरुंग सुधारणांची चर्चा करा.
- प्र. ५ खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दात टीपा लिहा. (२०)
१. उपनगरीकरण
 २. नागरी अवकाशाचे लिंगाधिष्ठीत विभक्तीकरण
 ३. राज्य आणि नागरी प्रशासन
 ४. गुन्हाचा बळीशास्त्रीय दृष्टीकोन
 ५. घरगुती हिंसा
 ६. सुधारणेचे महत्त्व

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5507]-EXT-2

M.A. (Part I) EXAMINATION, 2019

(For External)

SOCIOLOGY

SC-02 : Sociology of India and

SC-03 : Introduction Sociological Theories

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (i) Elaborate on Dr. Ambedkar's Non-Brahmin approach.
 - (ii) Review in detail the formation of Sociology in India.

- 2.** Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (i) Critically evaluate Gender as a form of social stratification.
 - (ii) Comment on the changing sociological understanding of family and household in India.

- 3.** Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (i) State the contribution of J. Alexander in Neo-Functionalist perspective.
 - (ii) Discuss Dahrendorf's views on power and authority.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following question in **500** words : [20]
- (i) Discuss Merton's critique on three essential postulates in functional analysis.
- (ii) Elucidate on Alfred Schutz's perspective of Phenomenology.
5. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) AGIL Model
- (ii) Tenets of Ethnomethodology
- (iii) Concept of Subaltern
- (iv) Dominant Caste
- (v) Indology
- (vi) Social construction of reality.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील गुण प्रश्नाचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) डॉ. आंबेडकरांचा 'अब्राह्मणी दृष्टीकोन' विशद करा.
- (ii) भारतातील समाजशास्त्राच्या विकासाचा सविस्तर आढावा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) सामाजिक स्तरीकरणाचा 'लिंगभाव एक प्रकार' याचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (ii) भारतातील कुटुंब आणि घरदार यांच्या विषयीच्या बदलत्या समाजशास्त्रीय आकलनावर टिप्पणी करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) नव-कार्यावादामधील जे. आलेक्झेंडर यांचे योगदान सांगा.
- (ii) सत्ता आणि अधिकार या विषयावरील डहेरेन्डोर्फ यांच्या विचारांची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) प्रकार्यवादी विश्लेषणाच्या तीन मूलभूत तत्वांवरील मर्टन यांनी केलेल्या टीकेची चर्चा करा.
- (ii) अल्फ्रेड शुत्झ यांचा प्रघटनाशास्त्रावरील दृष्टीकोन विशद करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टीपा लिहा : [20]
- (i) AGIL मॉडेल
- (ii) लोकजीवन पद्धतीशास्त्राची तत्वे
- (iii) चंचिततेची संकल्पना
- (iv) प्रभावी जाती
- (v) प्राच्य विद्या
- (vi) वास्तविकतेची सामाजिक जडणघडण.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5507]-EXT-3

M.A. (Part I) EXAMINATION, 2019

(For External)

SOCIOLOGY

**SO-01 : Agrarian Society in India and SO-05 Sociology of Education
(2013 PATTERN)**

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
 - (1) Describe the structural-functional and Marxist approaches to study peasant society.
 - (2) Explain in detail the impact of colonial land settlement in India.

2. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
 - (1) Critically analyse the impact of green revolution on agricultural society.
 - (2) Describe the peasant movements and politics of farm lobby in 1980's.

3. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
 - (1) Examine Bourdieu's contribution to sociology of education.
 - (2) Explain Freire's contribution to philosophy of education.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
- (1) Describe the traditional educational system in India.
 - (2) Explain different pre and post-independence educational policies in India.
5. Answer any *four* short notes on the following within **100** words each : [20]
- (1) Features of tribal society
 - (2) Asiatic mode of production
 - (3) Telangana Movement
 - (4) Alternative Education Programmes
 - (5) Nationalists and education
 - (6) Development of sociology of education

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) कृषक समाजाचा अभ्यास करण्यासाठी वापरल्या जाणारा संरचनात्मक प्रकार्यवादी आणि मार्क्सवादी दृष्टिकोनांचे वर्णन करा.
 - (2) वसाहतवादी जमीन धारणांचे भारतावरील परीणाम सविस्तर स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) कृषि समाजावर हरीतक्रांतीच्या परीणामांचे चिकित्सात्मक विश्लेषण करा.
 - (2) शेतकरी चळवळी आणि 1980च्या दशकातील शेतकरी गटांच्या (Farm Lobby) राजकारणाची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) शिक्षणाच्या समाजशास्त्रातील बोदर्यू (Bourdieu) यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
 - (2) शिक्षणाच्या तत्वज्ञानातील फ्रिरी (Freire) यांचे योगदान स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) भारतातील पारंपरिक शैक्षणिक व्यवस्थेचे वर्णन करा.
 - (2) भारतातील विविध स्वातंत्र्यपूर्ण आणि स्वातंत्र्योत्तर शैक्षणिक धोरणे स्पष्ट करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा : [20]
- (1) आदिवासी समाजाची वैशिष्ट्ये
 - (2) अशियायी उत्पादन पद्धती
 - (3) तेलंगणा चळवळ
 - (4) पर्यायी शैक्षणिक कार्यक्रम
 - (5) राष्ट्रवादी आणि शिक्षण
 - (6) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राचा विकास.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5507]-EXT-4

M.A. (Part-I) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(For External)

SO-02 : Sociology of Social Movement and

SO-06 : Sociology of Media

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following question within **500** words : [20]
 - (1) Define Social Movement. Discuss the nature and characteristics of social movement.
 - (2) Examine Resource Mobilization Theory of social movement.

2. Attempt any *one* of the following question within **500** words : [20]
 - (1) Discuss Dalti movement in India with specific reference to its ideological base and leadership.
 - (2) Explain relationship of social movement with the state and civil society.

3. Attempt any *one* of the following question within **500** words : [20]
 - (1) Critically evaluate the history of media in India.
 - (2) Describe the ethnography method in audience research.

P.T.O.

4. Attempt any *one* of the following question within **500** words : [20]
- (1) Explain the emergence of satellite television and its impact on the content of television.
 - (1) Discuss the growth of regional cinema in India.
5. Write any *four* short notes on the following within **100** words : [20]
- (1) Counter Movement
 - (2) Labour Movement
 - (3) Social Movements and issues of citizenship
 - (4) Media an modernity
 - (5) Critical points in semiotic analysis
 - (6) Political of television.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) सामाजिक चळवळीची व्याख्या लिहा. सामाजिक चळवळीच्या स्वरूप आणि वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
 - (2) सामाजिक चळवळींच्या संसाधन गतिशिलता सिद्धांताचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) विचारप्रणाली आधार आणि नेतृत्वाच्या संदर्भात भारतातील दलित चळवीची चर्चा करा.
 - (2) सामाजिक चळवळींचा राज्यसंस्था आणि नागरी समाज यांच्याशी संबंध स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) भारतातील प्रसारमाध्यमांच्या इतिहासाचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा.
 - (2) प्रेक्षकांच्या संशोधनामधील लोकालेख पद्धतीचे वर्णन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) उपग्रहीय दूरचित्रवाणीचा विकास सांगून त्याच्या दूरचित्रवाणीच्या आशयावर कसा परिणाम झाला ते स्पष्ट करा.
 - (2) भारतातील प्रादेशिक चित्रपटाच्या विकासाची चर्चा करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा : [20]
- (1) प्रतिचळवळी
 - (2) कामगार चळवळी
 - (3) सामाजिक चळवळी आणि नागरीकत्वाचे मुद्दे
 - (4) प्रसारमाध्यमे आणि आधुनिकता
 - (5) चिन्हमीमांसाशास्त्रीय विश्लेषणातील महत्वाचे मुद्दे
 - (6) दूरचित्रवाणीचे राजकारण.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[5507]-ext-5

**M.A. (Part I) EXAMINATION, 2019
(For External)
SOCIOLOGY
(SO-03 : Political Sociology and
SO-07 : Health and Society)
(2013 PATTERN)**

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer anyone of the following within 500 words. [20]
 - a) Discuss weber's perspective on New Political sociology.
 - b) Explain the nature and scope of political sociology.

2. Answer anyone of the following within 500 words. [20]
 - a) Discuss the Gender issues in Indian Politics .
 - b) Describe Mandal commission and Bahujan Politics.

3. Answer anyone of the following within 500 words. [20]
 - a) Explain the concept of Health and discuss the impact of globalization on health sector .
 - b) Elucidate conflict and Interactionist approach to health.

4. Answer anyone of the following within 500 words. [20]
 - a) Discuss community health problems in India.
 - b) Explain rural health issues and problems in India.

P.T.O.

5. Write short notes on any four within 100 words each.

[20]

- a) Concept of Civil Society
- b) Concept of Elite
- c) Knowledge and Power
- d) Concept of Reproductive health
- e) Meaning of Disease
- f) Consumer Protection Act

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (20)
- अ) नव – राजकीय समाजशास्त्रावरील वेबरच्या दृष्टीकोणावर चर्चा करा.
- ब) राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (20)
- अ) भारतीय राजकारणातील लिंगभावाच्या प्रश्नांची चर्चा करा .
- ब) मंडल कमिशन आणि बहुजन रजकारणाचे वर्णन करा .
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (20)
- अ) आरोग्याची संकल्पना स्पष्ट करा आणि जागतीकिकरणाच्या आरोग्य क्षेत्रा वरील परिणामांची चर्चा करा .
- ब) आरोग्यावरील संघर्षात्मक आणि आंतरक्रियावादी दृष्टिकोण विशद करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (20)
- अ) भारतातील सामुदायिक आरोग्याच्या समस्यांची चर्चा करा.
- ब) भारतातील ग्रामीण आरोग्याच्या प्रश्न आणि समस्यांना विशद करा.
- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (20)
- अ) नागरी समाज – संकल्पना
- ब) अभिजन संकल्पना
- क) सत्ता आणि ज्ञान
- ड) पुनरुत्पादित आरोग्य – संकल्पना
- इ) व्याधीचा अर्थ
- फ) ग्राहक संरक्षक कायदा

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[5507]-EXT-6

M.A. (Part-I) EXAMINATION, 2019

(For External)

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

(SO-04 : Sociology of Maharashtra :

Culture and Society and SO-08 : Sociology of Labour)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. [20]

- Examine the debate on 'Vedokta Right' in Kolhapur.
- Discuss major forces influencing the early history of Maharashtra.

Q2) Answer any one of the following within 500 words. [20]

- Elaborate development of Bahujan and Dalit politics in Maharashtra
- Explain Women's Questions in 19th Cent Maharashtra .

Q3) Answer any one of the following within 500 words. [20]

- Evaluate the impact of neo-liberal policies on organized sector in India,
- Discuss the major issues in organizing the unorganized sector in India with the help of examples.

Q4) Answer any one of the following within 500 words. [20]

- Elaborate various theoretical perspectives on informal sector.
- Discuss contemporary issues regarding labour with reference to job insecurity, risk and unemployment .

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four within 100 words each.

[20]

- Ethnic Nationalism
- Sex Ratio
- Causes of farmer's suicide.
- Social security**
- Feminization of work
- Labour in knowledge industry.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा.

(20)

अ) कोल्हापूरमधील वेदोक्त हक्क चळवळीच्या विवादाचे परिक्षण करा.

ब) महाराष्ट्राच्या प्रारंभिक इतिहासावर परिणाम करणा-या प्रमुख शक्तींची चर्चा करा.

प्रश्न2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा.

(20)

अ) महाराष्ट्रातील बहुजन आणि दलित राजकारणाच्या विकासावर भाष्य करा.

ब) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील स्त्रियांच्या प्रश्नांना विशद करा .

प्रश्न3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा.

(20)

अ) भारतातील संघटीत क्षेत्रावर नव-उदारमतवादी धोरणाचा पडणारा प्रभाव विशद करा .

ब) भारतातील असंघटीत क्षेत्राला संघटीत करताना निर्माण होणा-या प्रमुख प्रश्नांची उदाहरणासहित चर्चा करा.

प्रश्न4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा.

(20)

अ) अनौपचारिक क्षेत्रावरील विविध सैध्दांतिक दृष्टिकोण स्पष्ट करा.

ब) कामगारांच्या संदर्भातील समकालीन प्रश्नांची कामाची असुरक्षितता, धोके आणि बेरोजगारी या संदर्भात चर्चा करा.

प्रश्न5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपाप्रत्येकी 100 शब्दात लिहा.

(20)

अ) वाशिंग्टन राष्ट्रवाद

ब) लिंगगुणोत्तर

क) शेतकरी आत्महत्येची कारणे

ड) सामाजिक सुरक्षितता

इ) कामाचे स्त्रिकरण

फ) माहिती उद्योगातील कामगार

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5507]-EXT-7

M.A. (Part II) EXAMINATION, 2019

(For External)

SOCIOLOGY

(SC-05 : Application of Research Skills and

SC-07 : Sociology of Globalization)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
 - (a) Explain process and tools of data collection.
 - (b) Describe types of research design.

- 2.** Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
 - (a) Explain about Quantitative Data Analysis.
 - (b) Elaborate steps in report writing.

- 3.** Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (a) Explain impact of globalization on culture.
 - (b) Describe concept of globalization and its historical context.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
- (a) Explain dependency and development theories in the context of globalization.
- (b) Discuss challenges of Globalization.
5. Write short notes on any *four* within **100** words each : [20]
- (a) Type of variables
- (b) Importance of bibliography
- (c) Meaning of cross tabulation
- (d) Role of MNC in globalization
- (e) Globalization as Americanization
- (f) Global environmental issues.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (अ) तथ्य संकलनाची प्रक्रिया आणि साधने विशद करा.
- (ब) संशोधन आराखड्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (अ) संख्यात्मक तथ्य विश्लेषणाची पद्धती विशद करा.
- (ब) अहवाल लेखनाच्या पायऱ्या लिहा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (अ) जागतिकीकरणाचा संस्कृतीवरील परिणाम लिहा.
- (ब) जागतिकीकरणाची संकल्पना आणि त्याचा ऐतिहासिक संदर्भाचे वर्णन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (अ) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात अवलंबित्वाचा सिद्धांत आणि विकासाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (ब) जागतिकीकरणाच्या आव्हानाची चर्चा करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (अ) चलांचे प्रकार
- (ब) संदर्भसूचीचे महत्व
- (क) छेदक सारणीचा अर्थ
- (ड) जागतिकीकरणातील बहुराष्ट्रीय कंपन्याची भूमिका
- (इ) जागतिकीकरण म्हणजे अमेरिकीकरण
- (फ) जागतिक पर्यावरणीय प्रश्न.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-EXT-8

M.A. (Part II) EXAMINATION, 2019

(For External)

SOCIOLOGY

SC-06 : Sociology of Development and

SC-08 : Contemporary Social Theories

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (i) Critically examine the modernisation theory of development.
 - (ii) Explain Sudipta Kaviraj's views on Subaltern Studies as an alternative view of development.

2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (i) Examine Gidden's theory of structuration.
 - (ii) Explain Gramsci's contribution to neo-Marxism.

3. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
 - (i) Discuss Mahatma Gandhi's views on development with reference to his *Sarvodaya* concept.
 - (ii) Elaborate on Escobar's views on development.

P.T.O.

4. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]

- (i) Discuss Bourdieu's contribution to sociological theory.
- (ii) Elaborate on Foucault and Derrida's contributions to post-structuralism.

5. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Gender and development
- (ii) Ecofeminism as an alternative approach to development
- (iii) Role of NGOs in development
- (iv) Althusser's theory of ideology
- (v) Baudrillard's views on hyperreality
- (vi) The crisis of sociology (C. Wright Mills)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) विकासाच्या आधुनिकीकरणाच्या सिद्धांताचे चिकित्सात्मक परिक्षण करा.
- (ii) सुदिप्तो कविराज यांचे 'वचिंताचा अभ्यास' एक पर्यायी विकासाचा विचार, यावरील विचारांना विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) गिडन्स यांच्या संरचनाकरणाच्या सिद्धांताचे परिक्षण करा.
- (ii) ग्रामशी यांच्या नव-मार्क्सवादावरील योगदान विशद करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) म. गांधी यांच्या सर्वोदय संकल्पनेची त्यांच्या विकासासंबंधीच्या विचारांचा संदर्भ घेउन चर्चा करा.
- (ii) इस्कोबारच्या विकासावरील विचारांना विशद करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) समाजशास्त्रीय सिद्धांतातील बोर्द्यू यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- (ii) फुको आणि डेरिदा यांच्या उत्तर-आधुनिकतावादावरील योगदान विशद करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) लिंगभाव आणि विकास
- (ii) पर्यावरणीयस्त्रीवाद-विकासाचा एक पर्यायी दृष्टीकोण
- (iii) विकासातील बिगर शासकीय संगठनांची (NGOs) भूमिका
- (iv) अल्थुजरचा विचारप्रणालीचा सिद्धांत
- (v) बोर्डिलार्ड यांचे 'अतिवास्तवावरील (Hyperreality) विचार
- (vi) समाजशास्त्रातील अरिष्टे (सी.राइट मिल्स).

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[5507]-EXT-9

M.A. (Part II) EXAMINATION, 2019

(For External)

SOCIOLOGY

SO-09 : Sociology of Gender

and

SO-13 : Sociology of Social Work

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Answer any one of the following within 500 words. (20)

- Discuss gender as a structural link that connects family and kinship.
- Explain the concept of feminization of work and discuss the problems faced by women in unorganized sector.

Q.2 Answer any one of the following within 500 words. (20)

- Evaluate the state policies and programs that challenge gender inequality.
- Elucidate the issues discussed by Marxist and Socialist feminisms.

Q.3 Answer any one of the following within 500 words. (20)

- Discuss the history and importance of social work in India.
- Examine welfare approach and empowerment approach to social work.

Q.4 Answer any one of the following within 500 words. (20)

- Explain the importance of social work in the area of health.
- Discuss the concept of human rights and its applicability in social work.

P.T.O.

Q.5 Write short notes on any four within 100 words each.

(20)

- Gender in textbooks
- Communalism and gender
- Women's movement and issue of violence
- Social work for people with special needs
- Correctional work
- Social development

(मराठी रूपांतर)

वेळ - ३ तास

एकूण गुण - १००

सूचना - १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र. १ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा. (२०)
- कुटुंब आणि नातेसंबंध यांना जोडणारा संरचनात्मक दुवा म्हणून लिंगभावाची चर्चा करा.
 - कामाचे स्त्रीकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि असंघटीत क्षेत्रातील स्त्रियांपुढील समस्यांची चर्चा करा.
- प्र. २ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा. (२०)
- लिंगभाव विषमतेला आव्हान देणाऱ्या शासकीय धोरणे आणि कार्यक्रमांचे परीक्षण करा.
 - माक्सवादी आणि समाजवादी स्त्रीवादाने चर्चितेले मुद्दे विशद करा.
- प्र. ३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा. (२०)
- भारतातील समाजकार्याचा इतिहास आणि महत्त्व यांची चर्चा करा.
 - समाजकार्याच्या कल्याणकारी दृष्टीकोन आणि सबलीकरण दृष्टीकोन यांचे परीक्षण करा.
- प्र. ४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा. (२०)
- आरोग्यक्षेत्रात समाजकार्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - मानवाधिकार या संकल्पनेची आणि समाजकार्यातील तिच्या उपयोजिततेची चर्चा करा.
- प्र. ५ खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दात टीपा लिहा. (२०)
- पाठ्यपुस्तकातील लिंगभाव
 - जमातवाद आणि लिंगभाव
 - स्त्री चळवळ आणि हिंसेचा प्रश्न
 - विशेष गरजा असणाऱ्या लोकांसाठी समाजकार्य
 - सुधारणात्मक कार्य
 - सामाजिक विकास